EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2021 06 22
COM(2021) 316 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

dėl Tarybos reglamento (EB) Nr. 1224/2009, nustatančio Sąjungos kontrolės sistemą, kuria užtikrinamas bendrosios žuvininkystės politikos taisyklių laikymasis, taikymo 2015–2019 m. laikotarpiu, teikiama, kaip reikalaujama pagal 118 straipsnį

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

dėl Tarybos reglamento (EB) Nr. 1224/2009, nustatančio Sąjungos kontrolės sistemą, kuria užtikrinamas bendrosios žuvininkystės politikos taisyklių laikymasis, taikymo 2015–2019 m. laikotarpiu, teikiama, kaip reikalaujama pagal 118 straipsnį

1. Įvadas ir bendroji informacija

Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1224/2009[1] (toliau – Kontrolės reglamentas) nustatyta ES žuvininkystės kontrolės sistema, kuria siekiama užtikrinti bendros žuvininkystės politikos (BŽP) taisyklių[2] laikymąsi. Kartu su Reglamentu dėl neteisėtos, nedeklaruojamos ir nereglamentuojamos (NNN) žvejybos[3] ir Reglamentu dėl tvaraus išorės žvejybos laivynų valdymo[4] Kontrolės reglamentu nustatomos visuotiniu ir integruotu metodu pagrįstos kontrolės, inspektavimo ir vykdymo užtikrinimo taisyklės ir priemonės.

Valdant ir įgyvendinant žuvininkystės kontrolės sistemą dalyvauja šie suinteresuotieji subjektai: valstybės narės, Europos Komisija, Europos žuvininkystės kontrolės agentūra (EŽKA)[5] ir komercinės veiklos vykdytojai. Kontrolės reglamentas taikomas visai žvejybos veiklos grandinei – nuo tinklo iki lėkštės.

Šis dokumentas parengtas vykdant Komisijos teisinę pareigą kas penkerius metus teikti Europos Parlamentui ir Tarybai ataskaitas apie Kontrolės reglamento taikymą valstybėse narėse (118 straipsnio 2 dalis).

2017 m. Komisija patvirtino pirmąją Kontrolės reglamento įgyvendinimo ir vertinimo ataskaitą, apimančią penkerių metų (2010–2014 m.) laikotarpį nuo to reglamento įsigaliojimo[6]. Atlikus vertinimą nustatyta, kad Kontrolės reglamentas yra svarbus siekiant BŽP tikslų ir užtikrinant išteklių išsaugojimo ir valdymo priemonių vykdymą. Kontrolės reglamento principai ir nuostatos padeda spręsti problemas, dėl kurių anksčiau būdavo pernelyg peržvejojami ištekliai ir prastai laikomasi žvejybos taisyklių. Be to, iš pirmojoje ataskaitoje pateiktos analizės buvo matyti, kad valstybės narės įgyvendino pagrindines Kontrolės reglamento nuostatas, tačiau dėl taisyklių sudėtingumo ir prisitaikyti prie jų reikalingo laiko tam tikrų nuostatų įgyvendinimas kartais vėlavo. Ataskaitoje taip pat padaryta išvada, kad Kontrolės reglamentas padėjo pagerinti žuvininkystės kontrolės sistemą ir BŽP taisyklių laikymąsi, tačiau nevisiškai atitiko paskirtį (žr. 3.1 skirsnį). Siekdama pašalinti nustatytus trūkumus, 2018 m. Komisija priėmė pasiūlymą peržiūrėti ES

[1] OL L 343, 2009 12 22, p. 1–50.

[2] OL L 354, 2013 12 28, p. 22–61.

[3] OL L 286, 2008 10 29, p. 1–32.

[4] OL L 347, 2017 12 28, p. 81–104.

[5] https://www.efca.europa.eu.

[6] COM(2017) 192 *final*.

žuvininkystės kontrolės sistemą[7]. Šis pasiūlymas dabar aptariamas su Taryba ir Europos Parlamentu.

Šioje, antrojoje, ataskaitoje apžvelgiamas pagrindinių Kontrolės reglamento nuostatų taikymas 2015–2019 m. laikotarpiu.

Šiame dokumente pateikta informacija yra pagrįsta i) duomenimis, kuriuos valstybės narės pateikė pagal Kontrolės reglamento 118 straipsnį[8], ii) Komisijos pastabomis, padarytomis remiantis auditais, patikromis ir inspektavimu, atliktais pagal Kontrolės reglamento X antraštinę dalį, iii) informacija, surinkta imantis su minėtais auditais, patikromis ir inspektavimu susijusių tolesnių veiksmų, iv) diskusijomis, surengtomis ekspertų grupėse žuvininkystės kontrolės ir atitikties klausimais, ir v) kita specialia veikla (pvz., praktiniais seminarais, posėdžiais).

2. Kontrolės reglamento įgyvendinimas valstybėse narėse

Valstybės narės privalo užtikrinti tinkamą žuvininkystės kontrolės sistemos įgyvendinimą. 2015–2019 m. valstybės narės toliau gerino Kontrolės reglamento įgyvendinimą. Įgyvendinimas buvo pagerintas srityse, kuriose ankstesniu ataskaitiniu laikotarpiu buvo nustatyta trūkumų, visų pirma: i) sankcijų ir taškų sistemų srityje, ii) mažų laivų stebėsenos srityje, iii) duomenų apie mažų laivų laimikį teikimo srityje ir iv) keitimosi duomenimis srityje. Nors šie patobulinimai yra sveikintini, žuvininkystės duomenų skaitmeninimas įgyvendintas ne iki galo, taigi šioje srityje būtina dėti daugiau pastangų. Be to, nors valstybių narių sankcijų sistemos ir buvo patobulintos (be kita ko, nustatyta taškų sistema), reikia dėti daugiau pastangų, kad būtų užtikrintas veiksmingas ir vienodas tų priemonių taikymas ir vykdymas. Šie aspektai išsamiau aptarti tolesniuose skirsniuose.

2.1. *Patekimo į vandenis ir galimybės naudotis ištekliais sąlygos ir laivyno valdymo kontrolė*

Siekiant užtikrinti, kad žvejybos veikla būtų vykdoma pagal BŽP taisykles, šiai veiklai vykdyti būtina gauti **žvejybos licenciją** ir, jei taikomos specialiosios sąlygos, **žvejybos leidimą**. Valstybių narių nurodytas galiojančių žvejybos licencijų skaičius 2015–2019 m. šiek tiek sumažėjo: nuo beveik 96 000 galiojančių žvejybos licencijų 2015 m. iki maždaug 91 000 2019 m. Remiantis valstybių narių ataskaitomis, per šį laikotarpį daugiau kaip 1 500 žvejybos licencijų galiojimas buvo laikinai sustabdytas, o daugiau kaip 1 100 žvejybos licencijų buvo panaikintos. 2015–2019 m. žvejybos leidimų skaičius padidėjo nuo 30 500 iki daugiau nei 38 500, 154 žvejybos leidimų galiojimas buvo laikinai sustabdytas, o 187 žvejybos leidimai buvo galutinai panaikinti.

Siekdamos užtikrinti veiksmingą kontrolę valstybės narės privalo naudoti **laivų stebėjimo sistemą (LSS)**, o laivuose, kurių bendrasis ilgis ne mažesnis nei 12 metrų, turi būti įrengtas

[7] COM(2018) 368 *final*.

[8] Plati ir išsami duomenų, kuriuos pateikė valstybės narės, suvestinė pateikta valstybių narių pagal Kontrolės reglamento 118 straipsnį pateiktų duomenų apibendrinamojoje ataskaitoje, kuri kartu su pirminėmis ataskaitomis skelbiama svetainėje Circabc (europa.eu).

įtaisas, kuri suteiktų kompetentingoms institucijoms galimybę automatiškai nustatyti laivo buvimo vietą ir jį identifikuoti. Tačiau kai kuriems laivams šis reikalavimas gali būti netaikomas, jei i) jų bendrasis ilgis yra nuo 12 iki 15 metrų ir jie vykdo veiklą tik vėliavos valstybės narės teritoriniuose vandenyse arba ii) jie jūroje niekada nebūna ilgiau kaip 24 valandas, skaičiuojant trukmę nuo išplaukimo iš uosto iki sugrįžimo į jį. Iš valstybių narių pateiktų duomenų analizės matyti, kad nors ši nukrypti leidžianti nuostata vis dar plačiai taikoma, nuo 2015 iki 2019 m. laivų, kurių bendrasis ilgis yra nuo 12 iki 15 metrų, kuriems taikoma LSS, dalis padidėjo nuo maždaug 35 % iki 40 %.

Vienas pagrindinių ES žuvininkystės kontrolės sistemos elementų yra **variklio galios kontrolė**. Žvejybos laivų variklio galia ir bendroji talpa yra du pagal įtraukimo į laivyną ir (arba) pasitraukimo iš laivyno programą reguliuojami pajėgumo rodikliai[9]. Šiems dviem pajėgumo rodikliams pagal BŽP yra nustatytos tam tikros viršutinės ribos. Dėl šių priežasčių žvejybos laivyno pajėgumo valdymas, įskaitant valdymą pagal įtraukimo į ES žvejybos laivyno registrą ir išbraukimo iš jo programą[10], priklauso nuo šių dviejų parametrų registravimo tikslumo ir patikimumo. Todėl, siekiant užtikrinti, kad nebūtų viršytos valstybių narių laivynų pajėgumo ribos, o ES laivyno pajėgumas ir toliau atitiktų žvejybos pastangas, kurias naudojant išvengiama išteklių peržvejojimo, labai svarbu, kad valstybių narių teikiamos variklio galios deklaracijos būtų tikslios. 2019 m. Komisija paskelbė tyrimą, susijusį su variklio galios tikrinimu 15-oje valstybių narių[11]. Atlikus šį tyrimą nustatyta, kad reikalavimų plačiai nesilaikoma visose tirtose valstybėse narėse, visuose tirtuose žvejybos rajonuose ir visų tirtų tipų laivuose. Atsižvelgiant į šiuos nustatytus faktus, kilo abejonių dėl to, ar valstybės narės apskritai laikosi žvejybos pajėgumo viršutinių ribų ir įtraukimo į laivyną ir (arba) pasitraukimo iš laivyno programos reikalavimų. Atlikus tyrimą taip pat patvirtinta, kad dabartinės variklio galios kontrolės nuostatos nevisiškai atitinka paskirtį. Be to, fiziškai patikrinti variklio galią yra brangu ir sudėtinga tiek valdžios institucijoms, tiek veiklos vykdytojams. Toks fizinis tikrinimas dažnai yra neveiksmingas, nes, atliekant tikrinimą arba jį atlikus, variklio galią galima nepastebimai pakeisti. Todėl atrodo, kad tikslinga pereiti prie nuolatinės variklių stebėsenos sistemos, kuri būtų taikoma bent jau kai kuriuose laivyno segmentuose. Pereiti prie tokios sistemos Komisija jau siūlė savo pasiūlyme dėl žuvininkystės kontrolės sistemos peržiūros.

Siekdama geriau ES lygmeniu stebėti laivyno duomenis ir laivyno pajėgumą, Komisija atnaujino ES laivyno registrą[12, 13]. Viena iš šio registro sudedamųjų dalių yra duomenų bazė, kuri iš dalies skelbiama viešai.

2.2. Laimikio ataskaitų teikimo priemonės, svėrimas ir atsekamumas

---

9 OL L 169, 2017 6 30, p. 1–7.

10 OL L 34, 2017 2 9, p. 9–177.

11 https://op.europa.eu/lt/publication-detail/-/publication/a867cbac-8e90-11e9-9369-01aa75ed71a1.

12 Nuo 2018 m. birželio mėn. plačiajai visuomenei reguliariai skelbiama „Excel“ rinkmena su duomenimis, gautais iš taikomosios programos. Dabartinė žiniatinklio taikomoji programa buvo išleista 2019 m. gruodžio mėn.

13 https://webgate.ec.europa.eu/fleet-europa/index_lt.

Kad būtų lengviau veiksmingai vykdyti stebėseną, ES žvejybos laivai, kurių bendrasis ilgis ne mažesnis nei 10 metrų, privalo pildyti **žvejybos žurnalą.** Laivų, kurių bendrasis ilgis ne mažesnis nei 12 metrų, žvejybos žurnalas turi būti tvarkomas elektronine forma (elektroninis žurnalas), tačiau pagal tam tikrą išimtį kai kuriems **laivams, kurių bendrasis ilgis yra nuo 12 iki 15 metrų,** gali būti leidžiama naudoti popierinį žurnalą[14]. Iš duomenų matyti, kad popieriniai žurnalai apskritai naudojami vis mažiau, tačiau jie tebėra gana plačiai paplitę. Elektroninį žurnalą pildančių laivų, kurių bendrasis ilgis didesnis nei 12 metrų, skaičius per laikotarpį nuo 2014 iki 2019 m. padidėjo nuo 4 800 iki beveik 8 700. Šį didėjimą lėmė didesnis elektroninių žurnalų naudojimas 12–15 metrų laivuose – juose elektroninių žurnalų naudojimas padidėjo nuo 30 % iki 40 %. Be to, elektroninį žurnalą naudojusių laivų, kurių bendrasis ilgis yra nuo 10 iki 12 metrų, procentinė dalis per laikotarpį nuo 2014 iki 2019 m. padidėjo nuo maždaug 2 % iki 11 %.

Laivų, kurių bendrasis ilgis mažesnis nei 10 metrų, laimikio stebėsena turi būti vykdoma pagal mėginių ėmimo atrankos planus, popierinius žurnalus arba pardavimo pažymas. Laivų, kuriems taikomas kiekvienas iš šių stebėsenos metodų, dalis visą ataskaitinį laikotarpį buvo gana pastovi, atskirais metais ji svyravo keliais procentiniais punktais. Mėginių ėmimo atrankos planų naudojimas buvo dažniausiai taikytas stebėsenos metodas. Be šių formų kontrolės, kai kurios valstybės narės įdiegė elektroninius žurnalus; nors ir reikia pripažinti, kad ataskaitose nurodyti tokių laivų skaičiai yra gana maži, per laikotarpį nuo 2015 iki 2019 m. jie padidėjo nuo maždaug 100 iki 450.

Kadangi laikoma, kad popierinių ataskaitų teikimas yra neefektyvus ir dėl jo patiriama didelė administracinė našta[15], Komisijos pasiūlymu dėl ES žuvininkystės kontrolės sistemos peržiūros siekiama, laikantis ES skaitmeninės strategijos[16], ataskaitų teikimą visiškai skaitmenizuoti visuose laivyno segmentuose. Šioje srityje siūlomos ES lygmens priemonės atitinka esamas technologijas. Be to, siūlomomis priemonėmis siekiama išvengti vienodų sąlygų iškraipymo, kuris atsirastų, jei šias naujas technologijas valstybės narės diegtų vienašališkai. Šiomis aplinkybėmis 2018 m. gruodžio mėn. Komisija surengė praktinį seminarą **mažos apimties žvejybai skirtų skaitmeninių priemonių** klausimais[17]. Šio praktinio seminaro metu aptartos i) laivų stebėsenos skaitmeninės priemonės, ii) laimikio ataskaitų teikimo skaitmeninės priemonės ir iii) Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondas (EJRŽF), kaip finansavimo mechanizmas. Šis seminaras suteikė galimybę pasidalyti i) žiniomis, ii) geriausia patirtimi ir iii) informacija apie tendencijas ir pažangą plėtojant skaitmeninius sprendimus, skirtus mažos apimties žvejybai stebėti ir kontroliuoti. Praktinio seminaro dalyviai apskritai pasisakė už technologines inovacijas, nors ir išsakė abejonių dėl sąnaudų ir masto ekonomijos, susijusios su didesnės ES laivyno dalies aprūpinimu

---

[14] Valstybės narės gali atleisti nuo šio reikalavimo laivus, kurių bendrasis ilgis yra nuo 12 iki 15 metrų, jei jie a) vykdo veiklą tik vėliavos valstybės narės teritoriniuose vandenyse arba b) jūroje niekada nebūna ilgiau kaip 24 valandas, skaičiuojant trukmę nuo išplaukimo iš uosto iki sugrįžimo į jį.

[15] SWD(2018) 280 *final*.

[16] Europos skaitmeninės ateities formavimas | Europos skaitmeninės ateities formavimas (europa.eu).

[17] https://ec.europa.eu/oceans-and-fisheries/news/workshop-digital-tools-small-scale-fisheries-brussels-4-5-december-2018-2018-11-30_lt.

skaitmeninėmis priemonėmis. Šiuo klausimu pažymėtina, kad Komisijos pasiūlyme dėl 2021–2027 m. Europos jūrų reikalų, žvejybos ir akvakultūros fondo (EJRŽAF)[18, 19] remiamas privalomų laivo buvimo vietos nustatymo ir elektroninio duomenų perdavimo sistemų įrangos pirkimas ir įrengimas mažos apimties priekrantės žvejybos laivuose[20] taikant 100 % pagalbos intensyvumo normą.

Susirūpinimą tebekelia **atsekamumas**, nors šioje srityje ir padaryta tam tikra pažanga ir valstybės narės ieško įvairių sprendimų, kaip užtikrinti žvejybos produktų atsekamumą. Dėl tolesnio popierinės ir elektroninės informacijos naudojimo ir darniųjų duomenų standartų nebuvimo esama tam tikrų spragų informacijos grandinėje. Šios spragos dar nepašalintos. Matyti, kad daugeliui valstybių narių kyla sunkumų įgyvendinant galiojančias atsekamumo taisykles, nustatytas Kontrolės reglamentu. Priežastys – i) nepakankamas atskirų institucijų, atsakingų už tiekimo grandinės kontrolę, tarpusavio veiksmų derinimas, ii) skirtingas atsekamumo nuostatų taikymo aiškinimas ir iii) painiojimas su Maisto srities teisės aktų bendrųjų principų reglamento[21] nuostatomis dėl atsekamumo. Šie nustatyti faktai patvirtina ankstesnio Kontrolės reglamento vertinimo rezultatus, pagal kuriuos jo įgyvendinimo trūkumai sietini su nepakankamu dabartinės teisės aktų sistemos aiškumu. Be to, šie nustatyti faktai dar kartą patvirtina Komisijos pasiūlymo peržiūrėti žuvininkystės kontrolės sistemą aktualumą. Siekdama padėti išspręsti šiuos klausimus, 2019 m. spalio mėn. Komisija surengė **praktinį seminarą žvejybos ir akvakultūros produktų atsekamumo klausimais**[22]. Šiame praktiniame seminare i) aptarti siūlomi atsekamumo reikalavimų pakeitimai atliekant dabartinę Kontrolės reglamento peržiūrą ir ii) pristatytos įvairios sistemos ir technologijos, kurias valstybės narės ir pramonė dabar taiko žvejybos produktų atsekamumo srityje. Pagrindiniai klausimai, kuriais diskutuota praktinio seminaro metu, buvo sistemų tarpusavio suderinamumo svarba ir tai, kaip užtikrinti veiksmingą įgyvendinimą, kuris būtų naudingas visiems susijusiems subjektams, t. y. valdžios institucijoms, veiklos vykdytojams ir galutiniams vartotojams.

Vienas pagrindinių žuvininkystės valdymo pagal BŽP ramsčių yra kvotų valdymas. Užtikrinti tikslų žvejybos produktų svėrimą, registravimą ir atsekamumą būtina i) kontrolės tikslais, ii) kvotų panaudojimo stebėsenos tikslais ir iii) siekiant užtikrinti ilgalaikį žvejybos veiklos tvarumą. Pasirinktose valstybėse narėse[23] atlikusi auditus ir patikras, Komisija nustatė reikšmingų laimikio **svėrimo, registravimo ir atsekamumo** trūkumų. Dėl šių trūkumų i) taisyklės valstybėse narėse taikytos nevienodomis sąlygomis, ii) sudarytos palankesnės sąlygos peržvejojimui ir iii) buvo pranešama ne apie visą laimikį. Dėl visų šių trijų problemų

---

18 COM(2018) 390 *final*.

19 https://ec.europa.eu/oceans-and-fisheries/news/commissioner-sinkevicius-welcomes-provisional-political-agreement-european-maritime-fisheries_lt.

20 Mažos apimties priekrantės žvejybą vykdo laivai, kurių bendrasis ilgis mažesnis nei 12 metrų, nenaudojantys velkamųjų žvejybos įrankių.

21 OL L 31, 2002 2 1, p. 1–24.

22 https://ec.europa.eu/oceans-and-fisheries/news/traceability-fisheries-products-know-what-you-buy-2019-10-10_lt.

23 Danijoje, Airijoje, Belgijoje ir Nyderlanduose.

buvo trukdoma siekti BŽP tikslų. Komisija ėmėsi veiksmų nustatytiems trūkumams pašalinti (žr. 3.3 skirsnį) ir toliau vertins, kaip valstybės narės taiko svėrimo, laimikio registravimo ir atsekamumo taisykles.

2.3. Specialiosios kontrolės ir inspektavimo programos (SKIP)

Specialiąsias kontrolės ir inspektavimo programas (SKIP), Komisijos patvirtintas penkiems ES jūrų baseinams[24], valstybės narės įgyvendino nacionaliniu ir regioniniu lygmenimis. Pasinaudodama jungtinės veiklos planais (JVP), EŽKA užtikrino inspektavimo veiklos koordinavimą regioniniu lygmeniu. Per laikotarpį nuo 2015 iki 2019 m. bendras pagal JVP atliktų inspektavimų skaičius beveik padvigubėjo – 2019 m. buvo atlikta daugiau kaip 32 000 inspektavimų. Per tą patį laikotarpį per inspektavimą jūroje ir sausumoje nustatytų įtariamų[25] pažeidimų procentinė dalis taip pat padvigubėjo, o jų vidurkis skirtingais metais ir įvairiuose jūrų baseinuose svyravo nuo 2 iki daugiau kaip 24 %[26]. Didelė dauguma įtariamų pažeidimų, nustatytų pagal JVP atliekant inspektavimą jūroje ir sausumoje, buvo susiję su neteisingu laimikio nurodymu ir taisyklių dėl techninių priemonių nesilaikymu[27]. 2019 m. Juodojoje ir Šiaurės jūrose su neteisingu laimikio registravimu susiję įtariami pažeidimai sudarė daugiau kaip 40 % visų įtariamų pažeidimų. Baltijos jūroje su neteisingu laimikio registravimu susiję pažeidimai siekė beveik 60 % visų įtariamų pažeidimų, o inspektuojant pagal vakariniams šiaurės rytų Atlanto vandenims skirtus JVP nustatyta, kad tuose vandenyse tokie pažeidimai sudarė net 75 % visų įtariamų pažeidimų. Inspektuojant pagal Viduržemio jūrai skirtą JVP nustatyti įtariami pažeidimai, susiję su taisyklių dėl techninių priemonių nesilaikymu, sudarė 30 %, su neteisingu laimikio registravimu susiję įtariami pažeidimai – 25 %, o su valdymo taisyklų arba atsekamumo reikalavimų nesilaikymu susiję įtariami pažeidimai – likusius 45 % nustatytų pažeidimų.

Pastaraisiais metais žuvininkystės kontrolės tikslais vykdomai žvalgybai sėkmingai pasitelkiamos **naujos technologijos**, pvz., Žemės stebėjimo technologijos. 2019 m. laivams aptikti, objektams atpažinti ir kitoms konkrečioms stebėsenos užduotims atlikti EŽKA naudojosi **tolimojo stebėjimo iš palydovų** priemonėmis.

2.4. Įpareigojimo iškrauti laimikį kontrolė

2019 m. sausio mėn. visiškai įsigaliojęs **įpareigojimas iškrauti laimikį** yra viena pagrindinių reformuotosios BŽP sudedamųjų dalių. Kadangi pakopinis šio įpareigojimo taikymas pradėtas 2015 m. sausio mėn., valstybės narės padarė menką pažangą užtikrindamos jo taikymo kontrolę ir vykdymą. Komisija atliko keletą auditų, kad įvertintų priemones, kurių valstybės narės ėmėsi, siekdamos užtikrinti i) įpareigojimo iškrauti laimikį kontrolę ir vykdymą bei ii) tikslų viso laimikio dokumentavimą. Iš faktų, kurie buvo nustatyti atlikus

[24] Rytų Atlantui ir Viduržemio jūrai; Juodajai jūrai; Baltijos jūrai; Šiaurės jūrai ir ICES IIa kvadratui; šiaurės rytų Atlanto vakariniams vandenims.

[25] Sąvoka „įtariami pažeidimai“ reiškia inspektoriaus nustatytus ir inspektavimo ataskaitoje nurodytus pažeidimus, dėl kurių kompetentinga institucija arba teisėjas dar nepriėmė sprendimo.

[26] https://www.efca.europa.eu/sites/default/files/EFCA%20Annual%20Report%20for%20year%202019.pdf.

[27] OL L 198, 2019 7 25, p. 105–201.

šiuos auditus (ir kitų ataskaitų, pvz., i) atitikties vertinimo ataskaitų, EŽKA parengtų bendradarbiaujant su regioninėmis kontrolės ekspertų grupėmis[28], ii) valstybių narių ataskaitų ir iii) nevyriausybinių aplinkosaugos organizacijų ataskaitų), matyti, kad įpareigojimo iškrauti laimikį laikomasi prastai. Be to, iš nustatytų faktų matyti, kad keliuose jūrų baseinuose laimikis dideliu mastu neteisėtai ir nedokumentuojant išmetamas į jūrą. Tai, ar bus laikomasi įpareigojimo iškrauti laimikį, be kita ko, priklauso nuo to, ar valstybės narės įdiegs atitinkamas žvejybos veiklos jūroje kontrolės ir reikalavimų vykdymo užtikrinimo priemones. Tokiomis priemonėmis būtų skatinama laikytis reikalavimų, o žvejybos pramonė būtų skatinama visų pirma vengti nepageidaujamo laimikio (tai vienas iš BŽP tikslų). Paaiškėjo, kad valstybėms narėms ekonomiškai efektyviausia žvejybos veiklos jūroje kontrolės ir reikalavimų vykdymo užtikrinimo priemonė – nuotolinės elektroninės stebėsenos (NES), apimančios apsaugines vaizdo stebėjimo sistemas ir jutiklius, sistema. Dėl to Komisijos pasiūlymu peržiūrėti ES žuvininkystės kontrolės sistemą nustatomas teisinis privalomos, rizika grindžiamos NES, kaip veiksmingiausios ir ekonomiškai efektyviausios įpareigojimo iškrauti laimikį vykdymo kontrolės jūroje priemonės, pagrindas. 2019 m. EŽKA, bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis, parengė NES technines gaires ir būtinąsias specifikacijas[29].

2.5. Inspektavimas ir vykdymo užtikrinimas

Per laikotarpį nuo 2015 iki 2019 m. **žmonių, kuriems valstybės narės suteikė leidimą vykdyti žvejybos inspektavimą**, skaičius padidėjo nuo maždaug 12 750 iki beveik 14 400, o inspektorių skaičius, skaičiuojant pagal etato ekvivalentą, atskirose valstybėse narėse svyravo nuo maždaug 4 iki 5 000. Lyginant visą ir ne visą darbo dieną dirbančių žvejybos inspektorių santykį pažymėtina, kad maždaug vienam iš trijų inspektorių žuvininkystės kontrolė yra jo pagrindinė užduotis. Įvertinti, kiek iš tikrųjų padidėjo darbuotojų, paskirtų vykdyti žuvininkystės kontrolę, skaičius, sunku, nes inspektorių įgaliojimai įvairiose valstybėse narėse yra skirtingi[30]. Nepaisant to, kai kurios valstybės narės pabrėžė, kad inspekcijose dirba per mažai darbuotojų, o tai gali turėti neigiamos įtakos jų kontrolės sistemų veiksmingumui.

Valstybės narės nurodė, kad 2015–2019 m. iš viso atlikta apie 450 000 **inspektavimų**. Lyginant inspektavimų keturiose pagrindinėse vietose santykį pažymėtina, kad 48 % inspektavimų buvo atlikti uostuose ir (arba) iškrovimo vietose, 26 % – rinkoje, 22 % – jūroje, 4 % – gabenant.

Valstybės narės nurodė, kad 2015 m. žvejybos inspektavimui buvo naudojami 1 147, o 2019 m. – jau 1 256 patruliniai laivai; per 2015–2019 m. ataskaitinį laikotarpį jūroje iš viso patruliuota beveik 100 000 dienų, palyginti su 56 000 patruliavimo jūroje dienomis, nurodytomis 2010–2014 m. ataskaitose. Be to, valstybės narės nurodė, kad padaugėjo žuvininkystės kontrolei ir priežiūrai naudojamų orlaivių: 2015 m. jų buvo 72, o 2019 m. – 76;

[28] https://www.efca.europa.eu/en/content/compliance-evaluation.

[29] https://www.efca.europa.eu/en/content/technical-guidelines-and-specifications-implementation-remote-electronic-monitoring-rem-eu.

[30] Inspektoriais gali būti laikomi įvairūs nacionaliniai agentai – nuo specializuotų žvejybos inspektorių iki policininkų ir agentų, dirbančių muitinės pareigūnais.

2015–2019 m. laikotarpiu priežiūra vykdyta iš viso beveik 30 000 valandų. Be to, žuvininkystės priežiūrai daugiau naudotasi naujomis technologijomis. 2015 m. dvi valstybės narės nurodė naudojusios bepiločius orlaivius (iš viso naudoti aštuoni bepiločiai orlaiviai), o 2019 m. juos naudojo septynios valstybės narės (iš viso naudoti 39 bepiločiai orlaiviai).

2015–2019 m. valstybės narės iš viso nustatė daugiau kaip 65 000 **įtariamų pažeidimų**, metinis jų skaičius svyravo nuo 12 000 iki 14 000. **Sunkių pažeidimų** skaičius apskritai padidėjo: 2015 m. nustatyta maždaug 3 000, o 2019 m. – 3 500 tokių pažeidimų. Pažeidimų nustatyta per vidutiniškai maždaug 1 iš 10 patikrinimų.

Dažniausi įtariami pažeidimai yra su atsekamumu susiję pažeidimai (28 %), po jų eina su žvejybos žurnalais ir iškrovimo deklaracijomis susiję pažeidimai (22 %) ir daugiamečiuose planuose nustatytų kontrolės taisyklių pažeidimai[31] (20 %). Dėl rečiausiai įtariamų pažeidimų pažymėtina, kad valstybės narės nenurodė nė vieno pažeidimo arba beveik jokių pažeidimų, susijusių su i) kainų ir intervencinių priemonių stebėsena, ii) bendru rinkų organizavimu arba iii) svėrimu po gabenimo.

2019 m. Komisija pradėjo valstybių narių **sankcijų sistemų** tyrimą[32]. Siekta išsamiai išanalizuoti ir įvertinti nacionalinių sankcijų sistemų veikimą, daugiausia dėmesio skiriant sankcijoms, kurias valstybės narės taikė už pažeidimus, padarytus 2015–2019 m. Iš tyrimo rezultatų matyti, kad būtina teisinė sistema valstybėse narėse iš esmės yra sukurta ir kad daugelis valstybių narių per pastaruosius penkerius metus savo teisines sistemas patobulino. 2019 m. pabaigoje visos valstybės narės, išskyrus vieną, buvo įdiegusios taškų sistemą, taikomą licencijų turėtojams ir žvejybos laivų kapitonams. Nepaisant to, kai kuriose valstybėse narėse **taškų sistemos** įgyvendinimas vėluoja arba tokia sistema dar neveikia. Be to, sankcijų taikymo procedūros trukmė ir taikomų sankcijų dydis skirtingose šalyse labai skiriasi. Iš šių nustatytų faktų matyti, kad nors per 2015–2019 m. padėtis pagerėjo, palyginti su 2010–2014 m. laikotarpiu, reikėtų dėti daugiau pastangų, kad būtų sudarytos vienodos sąlygos. Iš šių faktų taip pat matyti, kad reikėtų daugiau nuveikti siekiant užtikrinti kiekvienoje valstybėje narėje taikomų sankcijų veiksmingumą, atgrasomąjį poveikį ir proporcingumą. Vienas iš pagrindinių 2018 m. Komisijos pasiūlytos žuvininkystės kontrolės sistemos peržiūros tikslų – pašalinti dabartines dėl reglamentavimo kylančias kliūtis, trukdančias užtikrinti vienodą požiūrį į veiklos vykdytojus ir sąžiningą konkurenciją visoje ES.

2.6. Duomenys ir informacija

Valstybės narės Komisijai reguliariai teikia **duomenis apie laimikį ir žvejybos pastangas**. Jie suteikia galimybę stebėti bendrus leidžiamus sužvejoti kiekius ir kvotų panaudojimą. Vienas pagrindinių valstybių narių ir Komisijos darbo, kuriuo siekiama pagerinti kvotų stebėseną, aspektų yra duomenų kokybės užtikrinimas taikant tinkamą duomenų tvirtinimą ir kryžmines patikras. Dėl įpareigojimo įdiegti automatinę **kryžminių patikrų ir duomenų**

[31] https://ec.europa.eu/oceans-and-fisheries/fisheries/rules/multiannual-plans_lt.

[32] Valstybių narių taikomų sankcijų už bendros žuvininkystės politikos taisyklių pažeidimus sistemų tyrimas, https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/dfb452c8-c4df-11eb-a925-01aa75ed71a1

tvirtinimo sistemą pažymėtina, kad tokią sistemą nurodė įdiegusios 22 iš 23 valstybių narių, tačiau tik 12 iš tų 22 valstybių narių savo sistemas jau automatizavo. Dar šešios valstybės narės yra numačiusios jas automatizuoti iki 2021. Tačiau keturiose valstybėse narėse automatizavimo procesas vėluoja dar labiau. Kelios valstybės narės automatinių kryžminių patikrų sistemos įdiegimą nurodo kaip vieną pagrindinių 2015–2019 m. pasiekimų.

Siekdama padidinti keitimosi duomenimis veiksmingumą ir efektyvumą, 2016 m. Komisija valstybėms narės nustatė privalomą **FLUX** (universalaus elektroninio keitimosi žvejybos duomenimis kalbos) **standarto, taikytino žuvininkystės duomenų tvarkymui**, diegimo tvarkaraštį[33]. Taikydamos FLUX standartą, regioninės žvejybos valdymo organizacijos ir viso pasaulio valstybės gali pirmą kartą naudoti bendrą, universalų kodą savo žuvų laimikio duomenų rinkimui ir platinimui automatizuoti. Be to, šis standartas yra suderintas su standartais, taikomais mokesčiams ir maisto produktų atsekamumui. Per pastaruosius penkerius metus diegiant FLUX standartą įvairiose valstybėse narėse ir srityse į priekį pažengta nevienodai. Keitimosi duomenimis sistema „FLUX Transportation Layer“ („FLUX keitimosi duomenimis lygmuo“, angl. santrumpa FLUX TL) jau veikia Komisijoje ir 22-ose iš 23-ų valstybių narių, kurioms tai aktualu. Visais žuvininkystės duomenimis keičiamasi per centrinę keitimosi duomenimis platformą, kurią valdo Jūrų reikalų ir žuvininkystės GD; šią platformą galima naudoti patvirtintiems duomenims ir turiniui standartiniais formatais perduoti Komisijai. Daugelyje valstybių narių keitimasis duomenimis šiais formatais jau įgyvendintas arba padaryta didelė keitimosi šių kategorijų duomenimis pažanga: žvejybos veiklos, pardavimo pažymų, laivo padėties, laivyno duomenų ir suvestinių laimikio duomenų.

3. Komisijos vykdoma įgyvendinimo veikla

Komisija atliko vieną pagrindinių vaidmenų padedant valstybėms narėms įgyvendinti Kontrolės reglamentą ir stebint, kaip jos šio reglamento laikosi. Visų pirma Komisija i) suteikė galimybę keistis žuvininkystės duomenimis sukūrusi reikiamą IT infrastruktūrą, ii) atliko daug auditų bei patikrų ir ėmėsi tolesnių veiksmų atsižvelgdama į tų auditų ir patikrų rezultatus, iii) padėjo valstybėms narėms aiškinti teisės aktus ir iv) subūrė daug ekspertų grupių žuvininkystės kontrolės klausimais. Visa ši veikla kartu su EŽKA vykdytu veiklos koordinavimu labai padėjo ataskaitiniu laikotarpiu pagerinti Kontrolės reglamento įgyvendinimą.

3.1. Teisės aktų ir politikos plėtra

2017 m. Komisija patvirtino Kontrolės reglamento įgyvendinimo ir vertinimo ataskaitą[34]. Vadovaujantis to reglamento 118 straipsnio 3 dalimi, toje atskaitoje, praėjus penkeriems metams nuo reglamento įsigaliojimo, buvo įvertintas jo įgyvendinimas ir poveikis BŽP. Pagal 2015 m. Reglamentavimo kokybės ir rezultatų programą (REFIT)[35] toje

[33] http://www.unece.org/uncefact/unflux.

[34] COM(2017) 192 *final*.

[35] Reglamentavimo kokybės ir rezultatų programa (REFIT). Dabartinė padėtis ir perspektyva. REFIT rezultatų suvestinė, SWD(2015) 110 *final*.

ataskaitoje taip pat įvertinta, ar Kontrolės reglamentas vis dar atitinka paskirtį, atitinkamai daug dėmesio skiriant reglamentavimo naštos paprastinimui ir mažinimui. Iš rezultatų paaiškėjo, kad Kontrolės reglamentas padėjo pagerinti žuvininkystės kontrolės sistemą ir BŽP taisyklių laikymąsi, tačiau nevisiškai atitiko paskirtį. Ataskaitoje atkreiptas dėmesys į kai kuriuos pagrindinius uždavinius, kuriuos ES ir jos valstybės narės turi išspręsti, kad užtikrintų i) tausią žvejybą, ii) vienodas sąlygas veiklos vykdytojams ir iii) didesnę sinergiją su kitų sričių politika, visų pirma su aplinkos ir rinkų politika. Be to, iš specialiosios Europos Audito Rūmų ataskaitos[36], Europos Parlamento rezoliucijos[37] ir REFIT platformoje paskelbtos nuomonės[38] buvo matyti, kad ES žuvininkystės kontrolės sistema turi trūkumų ir apskritai neatitinka paskirties.

Audito Rūmai visų pirma išreiškė susirūpinimą dėl i) valstybių narių laivynų registrų tikslumo (susijusio su variklio galia ir bendrąja talpa), ii) didelio priklausomumo nuo nepatikimų popierinių duomenų apie laimikį teikimo sistemų, iii) mažos apimties žvejybos laivyno veiksmingos stebėsenos trūkumo. iv) poreikio įdiegti keitimosi duomenimis platformą, kuri palengvintų valstybių narių keitimąsi žuvininkystės duomenimis, v) standartizuotų žvejybos inspektavimo protokolų nebuvimo ir vi) poreikio įgyvendinti valstybių narių keitimosi duomenimis apie pažeidimus ir sankcijas sistemą.

2017 m. birželio mėn. Komisija ėmėsi politinės iniciatyvos peržiūrėti ES žuvininkystės kontrolės sistemą. Įgyvendindama šią iniciatyvą, 2017 m. spalio mėn. Komisija paskelbė įžanginį poveikio vertinimą, o po jo, 2017 m. lapkričio ir gruodžio mėn., surengė tikslines konsultacijas su suinteresuotaisiais subjektais. Remdamasi šiuo darbu, 2018 m. gegužės mėn. Komisija priėmė pasiūlymą **peržiūrėti ES žuvininkystės kontrolės sistemą**[39]. Šiuo pasiūlymu siekiama i) sugriežtinti vykdymo užtikrinimo nuostatas, ii) pagerinti žuvininkystės duomenų ir informacijos, visų pirma susijusių su mažos apimties ir mėgėjų žvejyba, kokybę bei dalijimąsi jais, iii) pašalinti BŽP spragą, susijusią su įpareigojimo iškrauti laimikį kontrole, iv) sumažinti administracinę naštą ir v) padidinti sinergiją su kitų sričių politika. Iš einamosios Kontrolės reglamento įgyvendinimo 2015–2019 m. analizės matyti, kad visi šie klausimai tebėra aktualūs. Šiuo metu dėl pasiūlymo vykdoma įprasta teisėkūros procedūra, pasiūlymą nagrinėja Europos Parlamentas ir Taryba. Peržiūros tikslai visiškai atitinka Europos žaliąjį kursą[40], pagal kurį siekiama skaitmeninės transformacijos teikiamą naudą panaudoti ekologinės pertvarkos reikmėms. Peržiūra taip pat svarbi įgyvendinant Komisijos strategiją „Nuo ūkio iki stalo“[41], nes peržiūrėta žuvininkystės kontrolės sistema padės kovoti su sukčiavimu maisto produktų srityje ir – naudojantis patobulinta atsekamumo sistema – užtikrinti maisto darnumą.

---

36 Specialioji ataskaita „ES žuvininkystės kontrolė: reikia dėti daugiau pastangų“, https://www.eca.europa.eu/lt/Pages/DocItem.aspx?did=41459.

37 https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2016-0407_LT.html.

38 https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/xiv3acontrol_of_eu_fisheries.pdf.

39 COM(2018) 368 *final*.

40 https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_lt.

41 https://ec.europa.eu/food/farm2fork_en.

Atlikus vertinimą pagal programą REFIT, atkreiptas dėmesys į SKIP svarbą. Visų suinteresuotųjų subjektų nuomone, SKIP yra būtinos siekiant užtikrinti veiksmingą inspektavimą ir sustiprinti valstybių narių bendradarbiavimą ES ir tarptautiniuose vandenyse. 2017 m. Komisija, bendradarbiaudama su EŽKA ir valstybėmis narėmis, pradėjo kurti naują metodą, pagal kurį būtų i) supaprastintos esamos SKIP[42], ii) išplėsta jų geografinė aprėptis ir taikymo sritis, atsižvelgiant į reformuotą BŽP, ir iii) sumažinta administracinė našta. Dėl to 2018 m. Komisija patvirtino naujas SKIP[43], apimančias visus ES jūrų baseinus ir visą žuvininkystės veiklą, kuriai tuose jūrų baseinuose taikomos ES žuvų išteklių išsaugojimo ir žvejybos valdymo priemonės. Taip patobulinti ir JVP, kaip koordinavimo platforma. Taip pat parengta suderinta rizikos vertinimo metodika, siekiant užtikrinti i) darnų požiūrį į tam tikrame jūrų baseine vykdomas kontrolės ir inspektavimo programas ir ii) vienodas sąlygas skirtingų valstybių narių žvejybos veiklai. EŽKA, bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis, parengė suderintą metodiką[44], pagrįstą grėsmėmis, kurių gali kilti dėl BŽP taisyklių nesilaikymo.

3.2. Duomenys ir informacija

Nuo 2015 m. Komisija skyrė daug išteklių ir dėjo daug pastangų, kad būtų parengta reikiama IT infrastruktūra, kuri suteiktų valstybėms narėms galimybę UN/FLUX formatu keistis žuvininkystės duomenimis. Atsižvelgdama į Audito Rūmų rekomendaciją[45] padidinti žuvininkystės duomenų išsamumą ir patikimumą, 2015–2019 m. Komisija daug dėmesio skyrė sistemos „FLUX Transportation Layer“ (FLUX TL)[46] kūrimui ir diegimui. Šis projektas pasirodė esąs nelengvas, nes pirmosios FLUX TL versijos nebuvo pajėgios susidoroti su didėjančiais duomenų, kuriais keičiamasi, kiekiais. Kiekvienos naujos laidos programinė įranga FLUX TL buvo vis pajėgesnė. Naujausiais atnaujinimais patenkinti būtini poreikiai ir suteikta daugiau techninių galimybių, pvz., atsirado stebėsenai skirtas puslapis. Be to, Komisija atliko itin svarbų vaidmenį pasiūlydama įgyvendinimo dokumentus su išsamiomis keitimosi duomenimis taisyklėmis. Šie dokumentai suderinti su valstybėmis narėmis Elektroninio duomenų registravimo ir perdavimo sistemos (angl. ERS) ir duomenų tvarkymo ekspertų grupėje.

Komisija taip pat parengė standartizuotus keitimosi duomenimis apie žvejybos leidimus ir inspektavimo ataskaitas formatus. 2020 m. gruodžio mėn. pradėjo veikti sistema LICENSE, skirta valstybėms narėms, trečiosioms šalims ir Komisijai tarpusavyje keistis žvejybos leidimais. Tikimasi, kad iki 2021 m. vidurio sistema LICENSE bus papildyta galimybe keistis inspektavimo ataskaitomis.

---

[42] OL L 350, 2012 12 20, p. 99–108; OL L 170, 2013 6 22, p. 66–75; OL L 175, 2013 6 27, p. 61–70; OL L 85, 2014 3 21, p. 15–26.

[43] OL L 317, 2018 12 14, p. 29–46.

[44] https://www.efca.europa.eu/sites/default/files/Risk%20Assessment%20Methodology.pdf.

[45] 3 rekomendacija, pateikta Specialioje ataskaitoje Nr. 08/2017 „ES žuvininkystės kontrolė: reikia dėti daugiau pastangų“, https://www.eca.europa.eu/lt/Pages/DocItem.aspx?did=41459.

[46] FLUX TL yra programinė įranga, skirta valstybėms narėms, Europos Komisijai ir EŽKA tarpusavyje keistis žuvininkystės duomenimis.

Europos Parlamento prašymu, 2019 m. lapkričio mėn. Komisija pradėjo įgyvendinti bandomąjį projektą, kurio tikslas – sukurti ir išbandyti žvejų mėgėjų sužvejojamo paprastųjų vilkešerių laimikio kontrolės sistemą[47]. Išorės rangovas sukūrė integruotą IT priemonę, žvejams mėgėjams suteikiančią galimybę greitai informuoti nacionalines institucijas apie kasdien sužvejojamą laimikį, jį užregistruojant. Sukurta internetinė platforma (RecFishing.eu), leidžianti tuos laimikio duomenis gauti; atsižvelgiant į teigiamus bandomojo projekto rezultatus, ši platforma bus toliau plėtojama. Rezultatai buvo pristatyti 2020 m. gruodžio mėn. vykusiame internetiniame seminare „Mėgėjų žvejybos stebėsena ir kontrolė“[48].

3.3. Komisijos vykdoma tikrinimo ir vykdymo užtikrinimo veikla

Valstybės narės privalo užtikrinti, kad būtų įdiegtos veiksmingos žuvininkystės kontrolės sistemos. Komisija privalo prižiūrėti ir užtikrinti, kad valstybės narės tinkamai taikytų Kontrolės reglamentą ir BŽP taisykles. Siekdami patikrinti valstybių narių kontrolės sistemų veiksmingumą ir tai, kaip valstybės narės laikosi BŽP taisyklių, Komisijos pareigūnai atlieka patikras, savarankiškai vykdo inspektavimą ir atlieka auditus. Per 2015–2019 m. laikotarpį Jūrų reikalų ir žuvininkystės GD valstybėse narėse surengė apie 150 apsilankymų vietoje, daugelis jų buvo **auditai**. Daugiausia dėmesio skirta i) tinkamam laimikio registravimo procedūrų veikimui, ii) svėrimo procedūroms, iii) įdiegtoms įpareigojimo iškrauti laimikį kontrolės priemonėms, iv) išorės laivyno stebėsenai ir kontrolei bei v) variklio galios tikrinimui.

Taip pat buvo vykdomos **patikrinimo misijos ir auditai**, kuriais siekta patikrinti konkrečios žvejybos veiklos kontrolės priemonių įgyvendinimą, kai išaiškėdavo tam tikros problemos ir reikėdavo imtis skubių veiksmų, pvz., susijusių su paprastųjų tunų žvejyba Vidužemio jūroje, atlantinių menkių ir atlantinių lašišų žvejyba Baltijos jūroje ir periodiškai intensyvia žvejyba Šiaurės jūroje. Buvo atliekamos patikros siekiant ištirti įtariamus ES žuvininkystės teisės aktų pažeidimus, apie kuriuos pranešta skunduose. Be to, buvo dedamos pastangos, kad būtų pašalinti deramo sankcijų nuostatų ir taškų sistemų įgyvendinimo trūkumai.

2019–2020 m. Komisija pareikalavo dviejų valstybių narių pradėti **administracinius tyrimus**. Pirmuoju tyrimu siekta išnagrinėti nustatytus svėrimo ir kontrolės priemonių, taikomų pelaginių žuvų žvejybai ir paprastųjų tunų mėgėjų žvejybai, trūkumus[49]. Antrojo tyrimo tikslas buvo išnagrinėti paprastųjų tunų auginimo kontrolės sistemos trūkumus[50].

Daugelį problemų, susijusių su auditų ir patikrinimo misijų metu nustatytais faktais, valstybės narės sėkmingai išsprendė per neoficialius dvišalius dialogus (dar vadinamus **„EU Pilot“ bylomis**). 2015–2018 m. Komisija pradėjo septynias „EU Pilot“ bylas dėl šešių valstybių narių, viena iš tų bylų dar nebaigta. Šios „EU Pilot“ bylos buvo susijusios su i) veiksmų plano

[47] https://op.europa.eu/lt/publication-detail/-/publication/01f3d94d-4019-11eb-b27b-01aa75ed71a1

[48] https://ec.europa.eu/oceans-and-fisheries/news/webinar-recreational-fisheries-monitoring-and-control-2020-12-04_lt.

[49] Airija.

[50] Kroatija.

įgyvendinimu, ii) taškų sistemos įgyvendinimu dviejose valstybėse narėse, iii) Žvejybos šiaurės rytų Atlante komisijos (NEAFC) kontroliuojamoje zonoje žvejojančio laivyno kontrole, iv) laimikio ataskaitų teikimu ir v) variklio galios kontrole dviejose valstybėse narėse. 2019 m. Komisija pradėjo 24 „EU Pilot“ bylas dėl 17-os valstybių narių. Aštuonios iš šių bylų buvo susijusios su valstybių narių išorės laivyno kontrole, 15 – su variklio galios kontrole, viena – su sankcijų ir taškų sistema. Be to, 2020 m. Komisija pradėjo dar tris „EU Pilot“ bylas dėl trijų valstybių narių; dvi iš tų bylų buvo susijusios su paprastųjų tunų laikymu narvuose, viena – su išorės laivyno kontrole.

Nustačiusi valstybių narių kontrolės sistemų trūkumų, kuriems pašalinti valstybės narės turi skirti daugiau laiko ir pastangų, Komisija toms valstybėms narėms parengia **veiksmų planus**. 2015–2019 m. laikotarpiu Komisija parengė devynis naujus veiksmų planus[51], o šeši iš aštuonių veiksmų planų, kurie buvo pradėti įgyvendinti iki 2015 m., per tą patį laikotarpį buvo baigti taikyti[52]. 2019 m. pabaigoje veiksmų planai buvo įgyvendinami 11-oje valstybių narių[53], 2020 m. pradėti taikyti dar keturi nauji veiksmų planai[54]. Šiuo metu įgyvendinamais 15-a veiksmų planų sprendžiamos problemos, susijusios su i) nustatytais laimikio registravimo sistemos trūkumais, ii) sankcijų sistemomis, iii) rizikos valdymo procesu, iv) kompiuterinėmis duomenų tvirtinimo ir (arba) automatinės kryžminės patikros sistemomis ir v) atsekamumo reikalavimais.

Galiausiai pažymėtina, kad 2015–2019 m. Komisija valstybių narių atžvilgiu pradėjo tris **pažeidimo nagrinėjimo procedūras**. Šios procedūros buvo susijusios su i) laivyno kontrole NAFO vandenyse[55], ii) taškų sistemos įgyvendinimu[56] ir iii) Vakarų Afrikoje žvejojančio laivyno atitiktimi išimties nuostatai ir kontrole[57]. Dvi iš šių procedūrų buvo baigtos 2019 ir 2020 m.[58], viena[59] dar tebevykdoma. Viena pažeidimo nagrinėjimo procedūra, kuri buvo pradėta 2014 m. dėl laimikio registravimo ir svėrimo sistemos laikymosi, dar nebaigta[60]. 2020 m. Komisija pradėjo dar tris pažeidimo nagrinėjimo procedūras: vieną dėl paprastųjų tunų auginimo ūkių kontrolės[61] ir dvi dėl laimikio registravimo ir svėrimo sistemos[62].

Taikant vieną iš tų pažeidimo nagrinėjimo procedūrų *ex ante* sustabdytas EJRŽF kontrolės fondo lėšų skyrimas, o remiantis patikrinimo misijomis, susijusiomis su lašišų žvejyba

---

51 Skirtus Belgijai, Kroatijai, Kiprui, Estijai, Suomijai, Graikijai, Italijai, Maltai ir Nyderlandams.

52 Skirti Bulgarijai, Italijai, Latvijai, Maltai, Rumunijai ir Ispanijai.

53 Belgijoje, Kroatijoje, Kipre, Estijoje, Suomijoje, Prancūzijoje, Graikijoje, Italijoje, Maltoje, Nyderlanduose ir Portugalijoje.

54 Skirti Bulgarijai, Rumunijai, Slovėnijai ir Švedijai.

55 Portugalija.

56 Airija.

57 Italija.

58 Italija ir Portugalija.

59 Airija.

60 Danija.

61 Malta.

62 Belgija ir Nyderlandai.

Baltijos jūroje, dėl vienos valstybės narės priimtas įgyvendinimo sprendimas dėl lėšų grąžinimo[63].

4. Žuvininkystės kontrolė ir BŽP įgyvendinimas bei naudojimasis EJRŽF

Kontrolės reglamentas yra vienas pagrindinių BŽP įgyvendinimo ramsčių, nes juo nustatomos laimikio ataskaitų teikimo taisyklės. Šios taisyklės yra svarbios tikrinant, kaip laikomasi kasmet tvirtinamų laimikio limitų. 2015–2019 m. laikotarpiu Komisija supaprastino teisinį kvotų perleidimo procesą. Be to, kad buvo padaryta patobulinimų, susijusių su ištekliais, kuriuos valstybės narės skiria ataskaitoms teikti, supaprastinus teisinį procesą kvotų perleidimo sistema tapo skaidresnė ir veiksmingesnė. Nepaisant to, būtina dėti daugiau pastangų siekiant patobulinti ataskaitų apie perleidimą ir išskaitymus pagal tarptautinius susitarimus teikimą, nes šios ataskaitos kartais teikiamos nenuosekliai.

ES žuvininkystės kontrolės sistemos įgyvendinimas remiamas EJRŽF lėšomis[64]. Per 2014–2019 m. laikotarpį valstybės narės kontrolės ir vykdymo užtikrinimo veiklai į EJRŽF bendrai įnešė 567,9 mln. EUR. Iki 2019 m. pabaigos valstybės narės buvo įsipareigojusios išleisti375,8 mln. EUR[65], t. y. 66,2 % viso toms priemonėms numatyto EJRŽF biudžeto. Iš įvairių rūšių investicijų pagrindinės trys buvo šios: i) technologijų įsigijimas, diegimas ir plėtojimas; ii) patrulinių laivų, orlaivių ir sraigtasparnių modernizavimas ir įsigijimas; iii) veiklos sąnaudos. Su šių trijų rūšių investicijomis susiję įsipareigojimai kartu sudarė 70 % visų įsipareigojimų. Reikėtų pažymėti, kad pagal ES prioritetą, prie kurio priskiriama kontrolė (3 Sąjungos prioritetas „BŽP įgyvendinimo skatinimas“), panaudojama daugiausia visų žuvininkystei skirtų lėšų, tačiau 46,8 % panaudojimo lygis, vertinant pagal absoliučius skaičius, vis tik yra žemas, todėl Komisija tikisi, kad tiek dabartinio EJRŽF, tiek naujojo 2021–2027 m. laikotarpio EJRŽAF lėšomis bus pasinaudota geriau. Atsižvelgiant į tai, parengtos EJRŽAF veiklos programavimo gairės[66] ir numatytos galimos biudžeto išlaidos, skirtos žuvininkystės reikalavimų vykdymui ir kontrolei bei duomenų teikimui gerinti, įskaitant veiksmingos novatoriškos žuvininkystės stebėsenos technologijos kūrimą ir diegimą[67].

5. Veiklos koordinavimas su valstybėmis narėmis, EŽKA ir trečiųjų šalių partneriais tarptautiniuose forumuose

63 OL L 56, 2020 2 27, p. 1–3.

64 OL L 149, 2014 5 20, p. 1–66.

65 https://ec.europa.eu/oceans-and-fisheries/news/eu-funding-fisheries-aquaculture-and-processing-sectors-how-have-member-states-used-it-2020-12_en.

66 SWD(2020) 206 *final*, priedas.

67 Siūlomos tokios investicijos į vykdymą ir kontrolę: i) investicijos į įpareigojimo iškrauti laimikį kontrolę ir stebėseną; ii) investicijos į svėrimo kontrolę; iii) investicijos į jūrų vandenų priežiūrą; iv) investicijos į mažos apimties žvejybos laivyno atsekamumą, stebėseną ir kontrolę; v) investicijos į variklių tikrinimą. Kitos siūlomos investicijos yra susijusios su NES, pvz., i) apsauginėmis vaizdo stebėjimo sistemomis (AVSS), ii) automatinio atpažinimo programine įranga, iii) bepiločiais orlaiviais, iv) didelės skiriamosios gebos palydoviniais vaizdais, v) blokų grandinės technologija, vi) delninėmis ERS ir vii) variklių eksploatacinių charakteristikų nuolatinės stebėsenos įtaisais ir sistemomis.

Kad žuvininkystės kontrolės sistema būtų veiksmingai ir efektyviai taikoma, būtinas nuolatinis valstybių narių, Komisijos ir EŽKA tarpusavio bendravimas ir bendradarbiavimas. Be to, būtina bendradarbiauti tarptautiniu lygmeniu su ES nepriklausančiomis valstybėmis ir regioninėmis žvejybos valdymo organizacijomis.

Kontrolės reglamento įgyvendinimą Komisija su valstybėmis narėmis ir EŽKA reguliariai aptaria **Žuvininkystės kontrolės ekspertų grupėje**. Vykdymo užtikrinimo klausimai aptariami **Reikalavimų laikymosi ekspertų grupėje**, o IT plėtojimas ir diegimas – **ERS ir duomenų tvarkymo ekspertų grupėje**.

ES lygmeniu **Komisija ir EŽKA** glaudžiai bendradarbiauja siekdamos užtikrinti tinkamą žuvininkystės kontrolės sistemos įgyvendinimą, keisdamosi informacija ir duomenimis bei dalyvaudamos įvairiuose posėdžiuose žuvininkystės kontrolės klausimais. Komisija visų pirma dalyvauja i) regioninių kontrolės ekspertų grupių ir EŽKA organizuojamoje veikloje, kuria siekiama įgyvendinti JVP, ir ii) darbo grupės elektroninių inspektavimo ir priežiūros ataskaitų klausimais veikloje.

ES, kaip viena iš pasaulinių lyderių vandenynų valdymo srityje ir viena iš pagrindinių kovotojų su NNN žvejyba, aktyviai remia geresnį vandenynų valdymą, įskaitant kontrolės priemonių taikymą. Pagal tarptautinio vandenynų valdymo darbotvarkę[68] **Komisija glaudžiai bendradarbiauja viso pasaulio partneriais**, kaip antai regioninėmis žvejybos valdymo organizacijomis[69] ir tarptautinėmis organizacijomis[70]. Be to, Komisija su ES nepriklausančiomis valstybėmis dirba dvišaliu principu, jei šios valstybės ir ES yra sudariusios žvejybos susitarimus[71], ir dialogų dėl NNN principu[72], siekdama i) užtikrinti žuvininkystės reikalavimų laikymąsi, ii) taikyti naujausius žuvininkystės kontrolės ir keitimosi duomenimis standartus[73] bei iii) užtikrinti, kad būtų imamasi tinkamų tolesnių veiksmų, kai nesilaikoma reikalavimų.

6. Išvada

Žuvininkystės kontrolė yra svarbi BŽP tikslų įgyvendinimo ir vienodų sąlygų įvairiems veiklos vykdytojams sudarymo prielaida. Per 2015–2019 m. laikotarpį valstybės narės, įgyvendindamos Kontrolės reglamentą, padarė pažangą. Be kita ko, atlikti tokie

---

68 https://ec.europa.eu/oceans-and-fisheries/ocean/international-ocean-governance_lt. Pagal darbotvarkės 7 veiksmą raginama „Kovoti su neteisėta žvejyba ir stiprinti darnų iš viso pasaulio vandenynų gaunamų maisto išteklių valdymą“. https://ec.europa.eu/oceans-and-fisheries/ocean/international-ocean-governance_lt.

69 https://ec.europa.eu/oceans-and-fisheries/fisheries/international-agreements/regional-fisheries-management-organisations-rfmos_lt.

70 https://ec.europa.eu/oceans-and-fisheries/fisheries/international-agreements_lt.

71 https://ec.europa.eu/oceans-and-fisheries/fisheries/international-agreements/sustainable-fisheries-partnership-agreements-sfpas_lt.

72 https://ec.europa.eu/oceans-and-fisheries/fisheries/rules/illegal-fishing_lt.

73 Pasinaudodama ES pastangomis, 2018 m. lapkričio mėn. NEAFC patvirtino keitimuisi duomenimis skirtą FLUX standartą. Derybas dėl UN/FLUX standarto diegimo Komisija pradėjo ir įvairiuose dvišaliuose forumuose, pvz., su Norvegija ir Farerų Salomis.

patobulinimai: i) modernizuoti kontrolės metodai, įskaitant platesnį LSS ir ERS naudojimą žvejybos laivų stebėsenos, kontrolės ir ataskaitų teikimo tikslais ir ii) patobulintos automatinės žuvininkystės duomenų kryžminės patikros. Be to, valstybės narės dėjo pastangas, kad pagerintų savo sankcijų sistemas. Tačiau tų sankcijų sistemų įgyvendinimo lygis įvairiose valstybėse narėse nevienodas, dėl to sudaromos nevienodos veiklos sąlygos. Komisija ir EŽKA padėjo valstybėms narėms i) kurti naujas IT priemones, ii) derinti savo rizikos vertinimo metodikas ir iii) užtikrinti veiklos koordinavimą. Be to, pasinaudojant EJRŽF teikta finansinė parama kontrolei vykdyti – padėta įsigyti, diegti ir plėtoti technologijas bei modernizuoti valstybių narių taikomus kontrolės metodus.

Nepaisant reikšmingų patobulinimų, tebėra tam tikrų Kontrolės reglamento taikymo trūkumų. Tie trūkumai susiję su i) variklio galios kontrolės ir tikrinimo nuostatų vykdymu, ii) svėrimu, iii) įpareigojimu iškrauti laimikį, iv) išorės laivyno kontrole ir v) sankcijomis. Artimiausiais metais Komisija daugiausia dėmesio skirs tolesniam šių priemonių įgyvendinimui. Komisija ir toliau dirbs, kad būtų užtikrintas BŽP reikalavimų vykdymas ir visapusiškas įgyvendinimas, taip pat veiksminga kontrolė ir reikalavimų vykdymas, kaip nurodyta Komisijos Pirmininkės Ursulos von der Leyen įgaliojimų rašte Komisijos nariui Virginijui Sinkevičiui[74]. Be to, Komisija, i) vadovaudamasi strategija „Nuo ūkio iki stalo“ tikrins, kaip taikomos atsekamumo nuostatos, ii) tikrins, kaip kontroliuojami žvejybos pastangų režimai, ir iii) skatins kontrolei taikytinų išmaniųjų technologijų bandymą ir plėtojimą pagal Europos žaliąjį kursą. Galiausiai Komisija kartu su EŽKA toliau dės pastangas, kad būtų i) sukurtos įpareigojimo iškrauti laimikį laikymosi vertinimo metodikos ir ii) suderintos metodikos, taikomos svėrimo tikslais įgyvendinant mėginių ėmimo atrankos planus. Dėl žuvininkystės kontrolės sistemos peržiūros pažymėtina, kad Komisija kartu su Taryba ir Parlamentu toliau dės pastangas, kad būtų patobulintos bei modernizuotos dabartinės taisyklės ir padidintas jų aiškumas.

[74] https://ec.europa.eu/commission/commissioners/sites/comm-cwt2019/files/commissioner_mission_letters/mission-letter-sinkevicius-2019-2024_en.pdf.